

**HOTUBA YA MHESHIWA JAJI DKT. ELIEZER MBUKI FELESHI,
MWANASHERIA MKUU WA SERIKALI AKIWASILISHA MUSWADA
WA SHERIA YA MAREKEBISHO YA SHERIA MBALIMBALI
WA MWAKA 2023 (THE WRITTEN LAWS (MISCELLANEOUS
AMENDMENTS) BILL, 2023) KATIKA BUNGE LA JAMHURI YA
MUUNGANO WA TANZANIA**

Mheshimiwa Spika, awali ya yote, naomba kabla ya kutoa maelezo kuhusu Muswada nichukue nafasi hii kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kuniwezesha kusimama mbele ya Bunge lako tukufu kuwasilisha Muswada huu wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali wa Mwaka 2023 (The Written Laws (Miscellaneous Amendments) Bill, 2023).

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee nitumie fursa hii kumpongeza Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kutimiza miaka miwili tangu ashike nafasi ya kuongoza nchi yetu. Katika kipindi hicho ametuongoza vyema na kupata maendeleo na mafanikio makubwa katika sekta mbalimbali ikiwemo Sekta ya Sheria. Naomba niungane na Waheshimiwa Wabunge na Wananchi wenzangu kuendelea kumuomba Rais wetu kwa Mwenyezi Mungu amjaalie kila la kheri katika kuliongoza Taifa letu la Tanzania.

Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii pia kuwapongeza Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi na Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa uongozi wao mahiri katika kulitumikia Taifa letu.

Mheshimiwa Spika, ninawashukuru Mawaziri wote kwa ushirikiano wanaoipatia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali katika kutekeleza majukumu yake. Aidha, napenda kuchukua nafasi hii kukupongeza wewe Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Naibu Spika na Waheshimiwa Wenyevidi wa Bunge kwa kuongoza na kusimamia vikao na mijadala ndani ya Bunge letu kwa umahiri. Ninawapongeza pia Waheshimiwa Wabunge kwa kuendelea kutekeleza ipasavyo wajibu wao wa Kikatiba wa kutunga sheria pamoja na kuisimamia na kuishauri Serikali.

Mheshimiwa Spika, ninaishukuru pia Ofisi ya Bunge ikiongozwa na Katibu wa Bunge Bi. Nenelewa Joyce Mwihambi, (*ndc.*) na watumishi wote wa Bunge kwa ushirikiano wanaoipatia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali.

Mheshimiwa Spika, napenda pia kuchukua fursa hii kuwapongeza watumishi wote wa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali wakiongozwa na Naibu Mwanasheria Mkuu wa Serikali, Dkt. Evaristo Emanuel Longopa, kwa kuendelea kutekeleza vyema majukumu na kazi za Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali, ikiwemo kuandaa Muswada huu ambao ulisimamiwa kwa karibu na Bw. Onorius J. Njole, Mwandishi Mkuu wa Sheria akishirikiana na Waandishi wa Sheria wa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali. Tunatambua na tutaendelea kuhakikisha kuwa tunatekeleza majukumu yetu kwa weledi, ufanisi na kwa kuweka mbele maslahi ya Nchi yetu.

Mheshimiwa Spika, nimalizie shukrani zangu kwa kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria inayoongozwa na Mhe. Dkt. Joseph Kizito Mhagama (Mbunge wa Madabá) na Makamu Mwenyekiti Mhe. Florent Laurent Kyombo (Mbunge wa Nkenge) kwa ushirikiano na ushauri waliotupatia wakati wa kupitia Muswada huu katika Kamati. Kamati hii ilifanya kazi kubwa na nzuri ya kuchambua Muswada huu kwa makini na kusikiliza na kuchambua maoni yaliyowasilishwa na wadau mbalimbali walioitwa mbele ya Kamati na kuishauri Serikali kuboresha Muswada huu. Serikali kupitia kwa wadau wote waliohusika na sheria zinazopendekezwa kurekebisha imezingatia ushauri wa Kamati na imeleta Jedwali la Marekebisho kwa kuzingatia ushauri uliotolewa.

Mheshimiwa Spika, Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali wa Mwaka 2023, **(The Written Laws (Miscellaneous Amendments) Bill, 2023)** kama ulivyowasilishwa unapendekeza marekebisho katika Sheria zifuatazo:

1. Sheria ya Usajili wa Wabunifu Majengo na Wakadiriaji Majenzi, Sura ya 269 (Architects and Quantity Surveyors (The Registration) Act, Cap. 269);
2. Sheria ya Huduma za Habari, Sura ya 229 (The Media Services Act, Cap. 229);
3. Sheria ya Bohari ya Dawa, Sura ya 70 (The Medical Stores Department Act, Cap. 70);
4. Sheria ya Mazishi ya Viongozi wa Kitaifa, Sura ya 419 (The National Leaders Funerals Act, Cap. 419);
5. Sheria ya Reli, Sura ya 170 (The Railways Act, Cap. 170);
6. Sheria ya Taasisi ya Utafiti wa Misitu Tanzania, Sura ya 277 (The Tanzania Forestry Research Institute Act, Cap. 277);
7. Sheria ya Mamlaka na Majukumu ya Msajili wa Hazina, Sura ya 370 (The Treasury Registrar (Powers and Functions) Act, Cap. 370); na
8. Sheria ya Kodi ya Ongezeko la Thamani, Sura ya 148 (The Value Added Tax Act, Cap 148).

Mheshimiwa Spika, Muswada huu umegawanyika katika Sehemu Tisa. Sehemu ya Kwanza inahusu Masharti ya Utangulizi ambayo yanajumuisha Jina la sheria inayopendekezwa kutungwa na namna ambavyo Sheria mbalimbali zimerekebishwa katika Muswada.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Pili inapendekeza marekebisho katika Sheria ya Usajili wa Wabunifu Majengo na Wakadiriaji Majenzi, Sura ya 269 ambapo kifungu cha 2 kinapendekezwa kurekebishwa ili kuboresha tafsiri ya misamiati mbalimbali iliyotumika katika Sheria hiyo na kuongeza tafsiri ya baadhi ya misamiati ambayo haijatafsiriwa katika Sheria hiyo. Kifungu cha 4 kinapendekezwa kurekebishwa ili kupunguza idadi ya wajumbe wa Bodi kutoka wajumbe kumi na moja hadi wajumbe tisa. Hatua hii inalenga kupunguza gharama ya uendeshaji wa Bodi na kuendana na maelekezo ya Serikali kuhusu idadi ya wajumbe inayohitajika. Kifungu cha 10 kinarekebishwa ili kuwajumuisha mameneja wa miradi katika masharti ya kifungu hicho. Lengo la marekebisho hayo ni kuhakikisha kuwa taarifa za mameneja wa miradi zinatunzwa katika rejesta inayotunzwa na Msajili.

Kifungu cha 12 kinapendekezwa kurekebishwa ili kuboresha masharti kuhusu sifa na vigezo na kupanua wigo kwa ajili ya usajili wa wataalam na wahitimu katika taaluma ya ubunifu wa majengo na ukadiriaji majenzi. Marekebisho yanayopendekezwa yanalenga kupanua wigo wa fani zilizo rodheshwa na kutambua fani nyingine zinazoweza kujitokeza hapo baadaye. Kifungu cha 13 kinapendekezwa

kurekebishwa ili kuongeza wigo wa ushiriki wa kampuni za wazawa katika miradi inayotekelezwa na kampuni za kigeni nchini. Marekebisho haya yanalenga kuongeza ubadilishanaji wa utaalam na kuwajengea uwezo wataalam wazawa. Kifungu cha 14 kinarekebishwa ili kuweka ulazima kwa mtu aliyesajiliwa nje ya nchi kutimiza vigezo vyote vya usajili vilivyoainishwa katika kifungu hicho. Lengo la marekebisho haya ni kuhakikisha usimamizi madhubuti wa wataalam kutoka nje ya nchi.

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 18 kinapendekezwa kurekebishwa kwa kuweka masharti yanayoruhusu wataalam kutoa huduma za kitalaam kama watu binafsi ili kuongeza matumizi ya wataalam kwa umma na kuongeza fursa za ajira. Aidha, kifungu hicho kinarekebishwa pia ili kuipa Bodi mamlaka ya kutoa miongozo ya usimamizi wa huduma zitakazotolewa na watu binafsi. Kifungu cha 36 kinapendekezwa kurekebishwa kwa lengo la kuipa Bodi mamlaka ya kuamua na kuainisha huduma za kitaalam zinazoweza kutolewa na wataalam waliosajiliwa tofauti na zilizoainishwa katika kifungu hicho. Marekebisho haya yanalenga kutambua maendeleo ya kiuchumi na kiteknolojia yanayoweza kutokea katika fani za ubunifu majengo na ukadiriaji majenzi.

Inapendekezwa kurekebisha kifungu cha 37 ili kuweka matakwa ya ushirikishwaji wa wataalam wote katika hatua zote za utekelezaji wa mradi. Marekebisho haya yanalenga kuongeza ubora, utaalam na

usalama. Aidha, kifungu hicho kinarekebishwa pia ili kuipa Bodi mamlaka ya kusimamia na kudhibiti miradi ya ujenzi na kuondoa uwezekano wa mgongano wa kisheria katika mamlaka za utoaji wa vibali vya ujenzi wa majengo. Kifungu hicho kinavyosomeka sasa kinaashiria kuielekeza Bodi kupokea maombi ya vibali vya ujenzi wa majengo kutoka kwa watalaam. Kifungu cha 46 kinarekebishwa kwa lengo la kuoanisha kifungu hicho na sheria nyingine zinazoweka utaratibu kuhusu malipo kwa wajumbe wa Bodi. Kifungu cha 53 kinapendekezwa kurekebishwa ili kuipa Bodi mamlaka ya kusimamia wahitimu wa fani za ubunifu wa majengo na ukadiriaji majenzi. Kifungu kilivyo sasa kinaipa Bodi mamlaka ya kusimamia wanafunzi badala ya wahitimu.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Tatu ya Muswada inapendekeza marekebisho kwenye Sheria ya Huduma za Habari, Sura ya 229 ambapo kifungu cha 5 kinapendekezwa kufanyiwa marekebisho kwa lengo la kumwondolea Mkurugenzi wa Idara ya Huduma za Habari, jukumu la uratibu wa matangazo yote ya Serikali, na pia kuiwezesha Serikali kuwa na uhuru wa kuchagua chombo cha habari itakachokitumia kwa ajili ya matangazo kwa kuzingatia nguvu ya ushindani katika soko. Aidha, inapendekezwa kukifanyia marekebisho kifungu cha 38 kwa madhumuni ya kuongeza haki ya uhuru wa maoni.

Muswada unapendekeza marekebisho kwenye vifungu vya 50, 51, 53, 54, 55, 63 na 64 kwa madhumuni ya kuweka adhabu tahafifu kwa makosa yatokanayo na ukiukwaji wa sheria hii kuwafanya wanahabari kujirudi na kufurahia kazi zao. Aidha, mapendekezo ya marekebisho ya vifungu hivyo yanakusudia kuondoa adhabu kwa wamiliki wa mitambo ya uchapishaji, ambao katika hali ya kawaida, hawana uwezo wa kudhibiti maudhui yanayochapishwa katika mitambo hiyo ya uchapishaji.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Nne ya Muswada inapendekeza kufanya marekebisho kwenye Sheria ya Bohari ya Dawa, Sura ya 70 ambapo kifungu cha 6 kinapendekezwa kurekebishwa kwa lengo la kuweka mwongozo na ufafanuzi kuhusu upatikanaji wa wajumbe wa Bodi ya Taasisi hiyo. Mwongozo na ufafanuzi huo utasaidia kuleta ufanisi katika Bodi kwa kuleta uwiano thabiti wa Bodi na kuhakikisha utekelezaji bora na madhubuti wa Bohari ya Dawa.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Tano ya Muswada inapendekeza marekebisho kwenye Sheria ya Mazishi ya Viongozi wa Kitaifa, Sura ya 419 ambapo kifungu cha 6 kinapendekezwa kufutwa na kuandikwa upya kwa lengo la kuboresha masharti kuhusu mamlaka ya Rais kutoa tangazo la kifo cha kiongozi wa kitaifa au kiongozi mahsusi aliye madarakani. Marekebisho hayo pia yanampa mamlaka kiongozi mahsusi aliye madarakani kutoa tangazo la kifo cha kiongozi mahsusi mstaafu. Vilevile, marekebisho haya yanakusudia kutoa mamlaka kwa

Rais kutangaza tarehe ya maziko ya Rais aliyefariki akiwa madarakani kuwa ni siku ya mapumziko. Lengo la mapendekezo haya ni kuweka bayana na kutofautisha mamlaka zinazopaswa kutoa matangazo ya vifo vya viongozi wa kitaifa na viongozi mahsusi.

Vifungu vya 9 na 10 vinapendekezwa kurekebisha ili kutoa mamlaka kwa kiongozi mahsusi aliye madarakani kutoa tangazo la kifo cha kiongozi mahsusi mstaafu. Lengo la marekebisho haya ni kutambua utaratibu unaotumika sasa ambapo pamoja na kwamba Sheria imemtaja Rais kama mamlaka ya kutoa tangazo la kifo cha kiongozi mahsusi mstaafu, matangazo ya aina hiyo kwa kawaida yamekuwa yakitolewa na viongozi mahsusi walio madarakani. Kifungu cha 11 kinapendekezwa kurekebisha kwa kuongeza wajumbe katika Kamati ya Kitaifa ya Mazishi kwa lengo la kuimarisha usimamizi wa mazishi ya viongozi wa kitaifa.

Mheshimiwa Spika, Sehemu hii pia inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 12 ili kumtaja Waziri mwenye dhamana na masuala ya uratibu wa shughuli za Serikali, Waziri mwenye dhamana na masuala ya sheria na Waziri mwenye dhamana na masuala ya viongozi wastaafu kuwa wajumbe wa Kamati ya Kitaifa ya Mazishi. Aidha, kifungu cha 13 cha Sheria kinapendekezwa kurekebisha ili kuongeza idadi ya wajumbe wanaounda Kamati Tendaji. Lengo la marekebisho haya ni kuimarisha utendaji wa Kamati hiyo katika kushughulikia masuala yanayohusu vifo vya viongozi wa kitaifa au

viongozi mahsusi.

Kifungu cha 17 kinapendekezwa kufanyiwa marekebisho ili kutoa mamlaka kwa Kamati ya Mazishi ya Kitaifa kuamua muundo wa makaburi ya viongozi wa kitaifa au viongozi mahsusi. Lengo la marekebisho haya ni kuhakikisha uwepo wa mfanano wa makaburi ya viongozi wa kitaifa au viongozi mahsusi.

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 18 cha Sheria kinapendekezwa kurekebishwa kwa lengo la kuhamisha sehemu ambapo jeneza la kiongozi wa kitaifa litawekwa kwa ajili ya heshima za mwisho kutoka Dar es Salaam na kuwa Dodoma. Lengo la marekebisho haya ni kuoanisha masharti ya Sheria hii na sheria nyingine zilizohamisha Makao Makuu ya Serikali na kuelekeza shughuli za Serikali kufanyika Dodoma.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Sita ya Muswada inapendekeza marekebisho kwenye Sheria ya Reli, Sura ya 170 ambapo marekebisho ya ujumla yanapendekezwa kwa kufuta maneno “authorised employee” na badala yake kuweka maneno “authorised officer” ambayo yamekwisha tafsiriwa. Sheria ilivyo sasa haina tafsiri ya maneno “authorised employee” hivyo, kuleta utata wa maana. Marekebisho yanayopendekezwa yana lengo la kuoanisha tafsiri zilizo katika Sheria na kuweka maana sahihi iliyokusudiwa kwa madhumuni ya utekelezaji bora wa Sheria hii.

Muswada unapendekeza pia marekebisho ya jumla kwa kufuta maneno "Railway Infrastructure Fund" na badala yake kuweka maneno "Railway Fund". Marekebisho hayo yana lengo la kupanua wigo wa Mfuko kwa kuhakikisha kwamba fedha zinazopatikana zinatumiwa kwa ajili ya kuendeleza sekta ya usafiri wa reli kwa ujumla tofauti na ilivyo sasa ambapo tafsiri inahusu miundombinu ya reli pekee. Kifungu cha 3 kinapendekezwa kurekebishwa kwa kuongeza tafsiri za baadhi ya maneno ambayo hayakuwa yametafsiriwa na kuongeza tafsiri ya misamiati mipya inayotokana na marekebisho yanayopendekezwa ili kutoa ufafanuzi wa maneno hayo kama yalivyotumika katika Sheria.

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 6 cha Sheria hii kinapendekezwa kurekebishwa kwa kuweka masharti yanayoliruhusu Shirika la Reli kuingia mikataba na makubaliano na watu na taasisi mbalimbali ili kutekeleza miradi mbalimbali ya milki (real estate). Kwa sasa, Shirika hilo halina mamlaka ya kisheria ya kutekeleza miradi ya aina hiyo. Lengo la marekebisho haya ni kulipa Shirika la Reli mamlaka ya kutekeleza miradi ya milki na kupanua wigo wa kazi za Shirika hilo.

Inapendekezwa pia kuongezwa vifungu vipya vya 9A, 9B na 9C kwa lengo la kuainisha masharti yanayohusu uendeshaji huria wa miundombinu ya reli (open access). Chini ya utaratibu unaopendekezwa, waendeshaji binafsi (independent operators) watapata fursa ya kutumia miundombinu ya reli kwa ajili ya kutoa

huduma za uchukuzi wa reli, ama kwa matumizi yao binafsi au kibiashara. Kwa mapendekezo haya, Shirika la Reli, kama mmiliki wa miundombinu yote ya reli nchini, litakuwa na mamlaka ya kutoa vibali kwa waendeshaji binafsi, na kwa upande mwingine, Mamlaka ya Udhibiti wa Usafiri wa Nchi Kavu (LATRA) itahusika katika usimamizi na udhibiti wa masuala yote ya kiuchukuzi ikiwemo kutoa leseni kwa waendeshaji binafsi. Aidha, mapendekezo ya kuongezwa vifungu vya 9A, 9B na 9C yanalenga kuondoa utaratibu wa mikataba ambao Shirika linautumia kwa sasa kwa kuwa umeonekana kutoleta tija stahiki. Vilevile, masharti mapya chini ya vifungu hivyo yatasaidia kuimarisha ulinzi wa kisheria na kuendeleza sekta ya uchukuzi wa reli, kwa ujumla wake.

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 21 cha Sheria ya Reli kinapendekezwa kurekebisha kwa kuongeza aya mpya ili kumpa Mkurugenzi Mkuu wa Shirika, mamlaka ya kusimamia nidhamu kwa maafisa, watumishi na waajiriwa wengine wa Shirika la Reli. Kwa utaratibu ulivyo sasa, Bodi ya Shirika la Reli imepewa mamlaka ya kusimamia nidhamu kwa maafisa waandamizi (*senior management officers*) wa Shirika hilo. Kwa muktadha huo, mapendekezo haya ya marekebisho yatasaidia kuondoa ombwe la kisheria lililopo sasa ambapo Mkurugenzi Mkuu wa Shirika atakuwa na mamlaka ya kisheria ya kusimamia masuala yote ya kinidhamu ya watumishi, waajiriwa na maafisa wote ambao sio watumishi waandamizi (*senior management*

employees).

Muswada pia unapendekeza kufutwa kwa kifungu cha 22(3) cha Sheria ya Reli kwa lengo la kuoanisha masharti ya Sheria ya Reli na masharti ya Sheria ya Utumishi wa Umma, Sura ya 298. Kwa hali ilivyo sasa, kifungu cha 22(3) kinaainisha kwamba, wakurugenzi wa idara wa Shirika la Reli watatumikia Shirika hilo kwa kipindi cha miaka mitano. Hata hivyo, kwa kuzingatia kwamba Shirika la Reli ni taasisi ya umma iliyo chini ya Sheria ya Utumishi wa Umma, kufutwa kwa kifungu kidogo cha (3) kutaondoa mkinzano wa kisheria uliopo sasa baina ya sheria hizo mbili.

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 24(1) cha Sheria kinapendekezwa kurekebisha kwa kuongeza maneno “railway station or railway premises” kwa lengo la kupanua wigo na kuimarisha ulinzi na usalama wa miundombinu ya reli. Kwa hali ilivyo sasa, Sheria ya Reli imeweka katazo la kulisha mifugo, kufanya shughuli za kilimo au ujenzi wa majengo katika hifadhi za reli bila kupata kibali cha Shirika. Hivyo, marekebisho yanayopendekezwa yanakusudiwa kujumuisha stesheni za reli, majengo na viwanja vya reli kama mojawapo ya maeneo ambayo shughuli zilizotajwa katika kifungu hicho hazitaruhusiwa kufanyika pasipo kibali mahsusi cha Shirika.

Sehemu hii ya Muswada pia inapendekeza kuongeza kifungu cha 24A kinachotoa fursa kwa taasisi na watu binafsi wanaohitaji kutumia hifadhi za reli au viwanja na majengo ya Shirika kufanya hivyo mara baada ya kupata vibali mahsusi kutoka kwa Shirika la Reli. Kwa hali ilivyo sasa, Sheria ya Reli haijaweka utaratibu huo na hivyo kusababisha Shirika kutumia utaratibu wa mikataba katika kutekeleza shughuli za aina hiyo. Hivyo, mapendekezo yanayokusudiwa yataweka masharti kuhusu matumizi husika ya hifadhi na majengo ya Shirika na kuimarisha kwa kiasi kikubwa utaratibu wa uendesaji huria wa reli, ambapo waendesaji huria wa reli watapata fursa ya kutumia reli, hifadhi za reli pamoja na majengo ya shirika kwa kuzingatia utaratibu mahsusi wa kisheria uliowekwa.

Kifungu cha 29(2) kinapendekezwa kurekebishwa ili kuweka utaratibu wa mtu kuweza kupata taarifa rasmi zinazotunzwa na Shirika. Taarifa hizo, isipokuwa pale itakapohitajika nakala, hupatikana bila gharama baada ya kuwasilisha maombi kwenye Shirika. Vilevile, kifungu cha 51(2)(b) kinapendekezwa kurekebishwa kwa lengo la kubainisha rejea sahihi ambayo masharti ya Sheria yanahusika.

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 68 kinachohusu Mfuko wa Reli kinapendekezwa kurekebishwa kwa lengo la kupanua wigo wa matumizi ya fedha za Mfuko ili kujumuisha ununuzi wa mabehewa na vichwa vya treni pamoja na ukarabati wa mabehewa na vichwa vya treni vilivyopo sasa. Sehemu hii pia inapendekeza kuongeza kifungu

kipya cha 77A ambacho kinaweka katazo la kufanya shughuli za uendeshaji huria wa reli pasipo kupata kibali cha Shirika. Aidha, kifungu hicho kimeainisha adhabu kwa wote watakaofanya shughuli za uendeshaji huria wa reli kinyume cha Sheria. Marekebisho hayo yanakusudia kulinda miundombinu ya reli, hususan, pale utaratibu wa uendeshaji huria wa reli utakapoanza.

Sambamba na marekebisho hayo, inapendekezwa kuongeza kifungu kipyaa cha 103A ambacho kina lengo la kuweka utaratibu madhubuti wa fidia kutokana na upotevu au uharibifu utakaosababishwa na ajali katika maeneo ya makutano ya reli na barabara (*level crossing*). Kwa kuzingatia marekebisho yanayopendekezwa, Shirika la Reli litakuwa na mamlaka ya kuamua na kurudisha gharama zote zitokanazo na uharibifu wa miundombinu ya reli au treni kufuatia ajali zitakazojitokeza. Kifungu cha 108 kinapendekezwa kurekebishwa ili kuweka hitaji kwa taasisi au mtu kuchangia gharama za ujenzi au ukarabati wa miundombinu katika makutano ya njia ya reli. Lengo la marekebisho hayo ni kuzitaka mamlaka na taasisi nyingine kuchangia gharama za miundombinu katika makutano ya reli ili kuipunguzia Shirika la Reli gharama ambazo si sehemu ya miundombinu ya reli.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Saba ya Muswada inapendekeza marekebisho katika Sheria ya Taasisi ya Utafiti wa Misitani Tanzania, Sura ya 277. Marekebisho katika Sheria hii yana lengo la kupanua wigo wa kisheria wa shughuli za utafiti zinazofanywa na Taasisi ya Utafiti wa

Misitu Tanzania (TAFORI) kwa kujumuisha shughuli za ufugaji wa nyuki kama sehemu ya shughuli za utafiti zinazoshughulikiwa na Taasisi hiyo. Kwa hali ilivyo sasa, shughuli zote za utafiti zinazohusu nyuki zinasimamiwa na Taasisi ya Utafiti wa Wanyamapori Tanzania (TAWIRI) chini ya Sheria ya Taasisi ya Utafiti wa Wanyapori Tanzania, Sura ya 260.

Kwa kuzingatia lengo hilo, Muswada unapendekeza marekebisho ya jina refu la Muswada kwa lengo la kujumuisha utafiti wa ufugaji wa nyuki katika mawanda ya Sheria hiyo. Aidha, kifungu cha 2 kinapendekezwa kurekebishwa ili kuongeza tafsiri ya maneno mapya yanayotokana na mapendekezo ya marekebisho kama yalivyotumika kwenye Sheria. Vilevile, inapendekezwa kufanya marekebisho katika kifungu cha 4 ili kupanua wigo wa majukumu ya Taasisi kujumuisha utafiti wa ufugaji wa nyuki na kuzingatia muundo mpya wa taasisi.

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 5 kinapendekezwa kurekebishwa ili kuakisi muundo wa sasa wa kitaasisi na pia kuliiondoa Baraza (*Council*) kama mojawapo ya vyombo vyenye jukumu la kumshauri Waziri mwenye dhamana husika. Aidha, marekebisho hayo pia yana lengo la kujumuisha hifadhi za nyuki (*bee reserves*) kama sehemu ya maeneo ambayo yanaweza kutangazwa na Waziri mwenye dhamana husika kama vituo vya utafiti wa misitu nchini. Kwa sasa, Waziri ana mamlaka ya kutangaza maeneo ya misitu na hifadhi za misitu pekee kuwa vituo vya utafiti wa misitu.

Vifungu vya 8, 11 na 12 vinapendekezwa kurekebishwa ili kujumuisha shughuli za ufugaji wa nyuki kama sehemu mojawapo katika shughuli za kitafiti zinazofanywa na Taasisi. Sehemu hii pia inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 9(2) kwa lengo la kuongeza adhabu kwa makosa yanayotendwa na watu wanaojihusisha na shughuli za utafiti wa misitu au ufugaji wa nyuki. Inapendekezwa kwamba, mtu yeyote atakayeshindwa kuwasilisha taarifa zinazohusu utafiti anaoufanya atakuwa ametenda kosa la jinai na atawajibika kulipa faini isiyopungua shilingi milioni mbili na isiyozidi shilingi milioni kumi au kutumikia kifungo kwa kipindi kisichopungua miezi mitatu na kisichozidi miezi sita au vyote kwa pamoja. Kwa hali ilivyo sasa, Sheria inaweka adhabu ya faini isiyozidi shilingi elfu tano kwa kosa linalotendwa.

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 10 cha Sheria, ambacho kinatoa mamlaka kwa Taasisi kuitisha taarifa zinazohusu tafiti za misitu au tafiti saidizi za kisayansi, kinapendekezwa kufutwa kwa kuwa maudhui ya kifungu hicho yamezingatiwa katika kifungu cha 9. Kifungu cha 14 kinapendekezwa kufutwa na kuandikwa upya ili kukidhi masharti ya Sheria ya Mamlaka na Majukumu ya Msajili wa Hazina, Sura ya 370 ambapo Ofisi ya Msajili wa Hazina ndiyo taasisi stahiki inayopanga viwango vya posho za wajumbe wa Bodi. Kwa hali ilivyo sasa, Sheria imetoa mamlaka kwa Waziri mwenye dhamana kuainisha mishahara na posho za wajumbe wa Bodi ya TAFORI.

Kifungu cha 15 kinapendekezwa kufutwa ili kuondoa masharti yanayohusu mafao ya kustaafu ambayo yameainishwa katika sheria husika za hifadhi ya jamii. Aidha, marekebisho yanapendekezwa pia kwenye kifungu cha 22(3) kwa lengo la kuoanisha kifungu hicho na utaratibu wa sasa wa Serikali ambapo shughuli za ukaguzi wa hesabu za taasisi na mashirika ya umma hufanywa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali.

Muswada pia unapendekeza marekebisho ya aya ya 1 ya Jedwali la Pili kwa lengo la kupunguza idadi ya wajumbe wa Bodi ili kupunguza gharama za uendeshaji. Kwa hali ilivyo sasa, Bodi ya TAFORI inaundwa na Mwenyekiti na wajumbe wasiozidi kumi na tano. Aidha, mapendekezo haya yanakusudia kuweka bayana namna wajumbe watakavyopatikana, pia, kuhakikisha ufanisi na ushiriki wa kila mjumbe kwa ustawi wa Taasisi.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Nane ya Muswada inapendekeza marekebisho katika Sheria ya Mamlaka na Majukumu ya Msajili wa Hazina, Sura ya 370 kwa kurekebisha tafsiri ya neno “Waziri” katika kifungu cha 2. Lengo la marekebisho yanayopendekezwa ni kuwezesha masuala ya usimamizi wa mali za Serikali kusimamiwa na Waziri yeyote ambaye kwa wakati husika, atakuwa na dhamana na masuala ya mali za Serikali badala ya kujifunga kwa Wizara moja mahsusi.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Tisa ya Muswada inapendekeza marekebisho katika Sheria ya Kodi ya Ongezeko la Thamani, Sura ya 148 ambapo kipengele cha 22 cha Jedwali kinarekebishwa ili kuongeza kipindi cha msamaha wa kodi kwenye huduma za kukodi ndege kwa lengo la kuruhusu sekta ya utalii kuendelea kuimarika.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo haya, kwa mujibu wa Kanuni ya 99 ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Mwaka 2023, ninaomba kutoa hoja kwamba Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali wa Mwaka 2023 (the Written Laws (Miscellaneous Amendments) Bill, 2023) kama ilivyorekebishwa kwa mujibu wa Jedwali la Marekebisho ujadiliwe na kupitishwa katika hatua ya Kusomwa kwa Mara ya Pili na ya Tatu na hatimaye marekebisho yanayopendekezwa yawe sehemu ya Sheria za Nchi.

Mheshimiwa Spika, NAOMBA KUTOA HOJA

Jaji Dkt. Eliezer Mbuki Feleshi (Mb.);
MWANASHERIA MKUU WA SERIKALI

12 JUNI, 2023